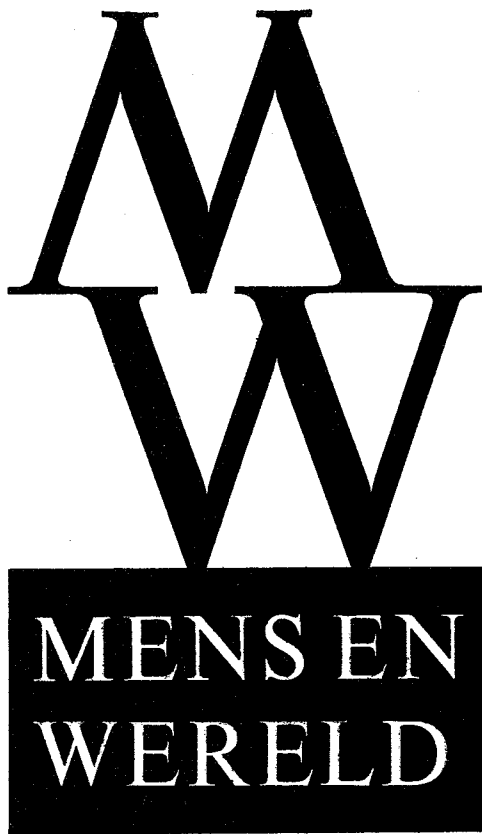

Drug-probleem blijkt toch geen probleem

**Uitgave van het
Humanistisch Verbond**

Versijnt om de veertien dagen

**24ste jaargang nummer 22
22 november 1969**

Hoofdredacteur: Casper Vogel

Redactieraad:

mr. dr. M. Rood-de Boer, H. Mozes, mej. E. van
der Reijden, R. de la Rie, mr. dr. H. J. Roethof

Redactiesecretaris: F. C. van Soesbergen
Paulus Buyslaan 23, Amersfoort
Telefoon 03490-16474

Administratie, abonnementen en advertenties:
postbus 114, Utrecht, telefoon (030) 24641
giro 304960 t.n.v. Humanistisch Verbond, Utrecht

Advertentietarieven op aanvraag

Abonnementsprijzen per jaar:
voor Nederland, andere E.E.G.-landen, Suriname
en de Antillen f 11,-
overige landen f 13,50
Losse nummers f 0,50

In dit nummer (8 pag.) o.a.:

Mr. A. Warburg: Fusie van huwelijksbureaus (pag. 3)
Casper Vogel: Bisschoppensynode en priesterberaad (pag. 4)

Pieter van den Bos: over kunstenaarsverzet (pag. 5)
Den Haag — derde humanistische centrum (pag. 6)

Of de duivel ermee speelt. Een probleem waar steeds vaker en met groeiende bezorgdheid over geschreven en gesproken werd blijkt opeens nauwelijks een probleem te zijn. Een maatschappelijk verschijnsel dat de hoeders over de geestelijke volksgezondheid steeds onrustiger maakte is met één klap geen angstaanjagend monster, maar een onhandelbaar beestje met slechts hier en daar een onvriendelijk trekje. Een koude douche, dat rapport van drs. H. Cohen over drugs, eind oktober verschenen.

Drugs vormden toch een bedreiging voor de maatschappij? Een gevaar voor onze kinderen, die er alleen maar door konden veranderen in een lichamelijk en geestelijk wrak? Het gemeenschappelijk kwaad van hippies, semi-intellectuelen, langharigen, werkschuwen, nietsnutten, ontspoorde; waartegen ernstig gewaarschuwd moest worden en waarvoor ze terecht in de gevangenis konden komen? Een bron van verslaving en criminaliteit? Een vereende strijd waard?

Drs. Cohen (psycholoog en wetenschappelijk medewerker aan de Universiteit van Amsterdam) heeft na een schier eindeloze reeks publikaties over drugs die niets anders boden dan meningen, veronderstellingen en nog eens meningen, als eerste ter wereld (!) een onderzoek ingesteld dat concrete en verantwoorde gegevens opleverde:

Van een explosieve ontwikkeling van druggebruik (marihuana, hasjiesj, opium, LSD) is geen sprake, evenmin concentreert het gebruik zich in de grote steden. Het opnemen van LSD in de Opiumwet heeft het stijgende gebruik niet kunnen tegenhouden. Het is vooralsnog onmogelijk min of meer nauwkeurig een gevarenfactor te berekenen; controle werkt dus willekeur in de hand. Op de meeste drug-gebruikers maken het besef dat het middel verboden is of de waarschuwingen in de pers geen indruk. Er is geen oorzakelijk verband aangetoond tussen druggebruik en eventuele lichamelijke of geestelijke schade. De gemiddelde leeftijd van de gebruikers is 23 jaar; na hun 30ste neemt het gebruik sterk af. Hun totale aantal wordt geschat op 13.500 tot 24.500. Het totale aantal verslaafden hieronder zal de 500 niet te boven gaan. De 'hogere' en 'middelbare' milieus zijn het sterkst vertegenwoordigd.

De farmacologische werking van de stoffen is niet de enige factor die het gebruik bepaalt; naast 'geestverruimende' werking spelen maatschappelijke afkeuring en gemeenschappelijk gebruik een beslissende rol. Tenslotte: het is riskant stoffen als henneproducten, LSD en opium onder één noemer te brengen, of ze eenzijdig te rubriceren als 'verdovend'.

Met andere woorden: tenzij men de heer Cohen verdenkt van onkundigheid of kwade trouw, moet men erkennen dat hij de bezem heeft gehaald door een hoop onwrikbare vooroordelen en vanzelfsprekendheden. Zijn onderzoek bewijst de broosheid van een zo ijzersterk lijkende *communis opinio*, wanneer de feiten op tafel komen. Alle oordelen die over drugs geveld zijn, en dat zijn er heel wat, en alle maatregelen die op grond van die oordelen getroffen zijn, staan opeens in een heel ander daglicht. Drs. Cohen meent terecht dat het niet aan hem is het beleid inzake het drug-gebruik in Nederland uit te maken. 'Maar door elk gebruik van drugs, omdat het verboden is, automatisch tot misbruik te bestempelen, vertroebelt men het beeld. Een groot aantal mensen gebruikt illegale stoffen op een wijze waarop de term misbruik niet van toepassing is. Anderzijds gebruiken mensen legale stoffen op een wijze die wel op misbruik gaat lijken.'

Wie dit rapport ernstig wil nemen, vindt dus alle aanleiding om zijn houding tegenover het drug-gebruik opnieuw te bepalen. Die aanleiding was er trouwens niet voor het eerst. Er zijn al jaren mensen die pleiten voor een verdraagzamer houding tegenover jongeren die lichte middelen als marihuana en hasjiesj prefereren boven alcohol of een pakje sigaretten per dag. Er zijn ook al jaren jongeren die bereid zijn zich — hoe stuntelig ook — tegenover anderen te verantwoorden voor hun voorkeur voor drugs. Zij moeten nog altijd oproeien tegen een verpletterende stroom van onwil en onbegrip; dat soms voortkomt uit ergerlijk paternalisme, maar vaker uit oprechte bezorgdheid. Het rapport van drs. Cohen laat drug-gebruikers koud; ze doen het toch wel. Maar voor die oprechte ouderen kunnen zijn bevindingen van betekenis zijn. Ze vormen immers een aanzet om bezorgdheid uit angst te vervangen door begrip op grond van redelijk vertrouwen.

C. V.

KRITISCH ALLERLEI

Vreselijke verhalen

Op het Willem de Zwijgerlyceum te Bussum geeft de heer P. G. Nederlands en Frans. Hij pleegt tweedeklassers in ernst en zonder enige toelichting te dicteren: 'Het humanisme is van de duivel'. Maar ook op andere wijze brengt hij zijn geloof in praktijk. Als een leerling tijdens de les 'hinderlijk' is geweest, moet hij na schooltijd samen met de heer G. bidden tot God, dat het niet meer zal voorkomen...

(Drs. Helge Bonset in het hoofdstuk 'Vreselijke verhalen' van zijn boek 'Nooit met je rug naar de klas'.)

Druk over drug

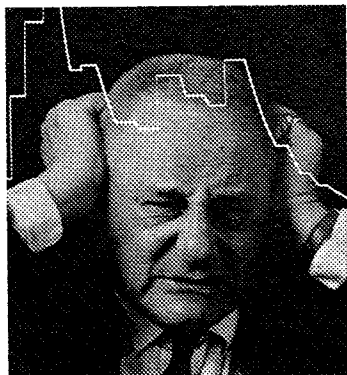
Waarom maakt men zich toch druk over drugs, zolang het alcoholvraagstuk nog steeds veel groter is, vraagt de heer H. Krauweel, directeur van het Amsterdamse Medisch consultatiebureau voor alcoholisme zich af. Pas nog heeft de stichting Anonieme Alcoholisten laten weten hoe hoog zij het aantal Nederlanders schat dat kampt met de gevolgen van drankmisbruik: een half miljoen.

Eerherstel?

Het schijnt vooral zaterdag 1 november iets drukker dan gewoonlijk te zijn geweest in de Amsterdamse Begijnhofkerk. Reden: de advertentie in De Volkskrant (28/10) waarin werd opgeroepen tot 'eerherstel voor de beledigingen Gods Majesteit aangedaan door het misbruiken van een onzer Godshuizen, m.n. de kerk van het Allerheiligst Hart'. Met deze oproep vond de nasleep van de gedenkwaardige huldiging van Van het Reve haar voorlopig hoogtepunt. Eerder was de strijd uitgevochten in ingezonden brieven, waarin o.a. de kapelaan van dit door onbekenden tot 'flikkerkerk' bestempelde Godshuis zich 'totaal beschaamd en confuus' verklaarde als Nicodemus te voelen (nogal hovaardig dunkt ons voor een eenvoudig kapelaan) en daarmee de reactie opriep van zijn oud-studiegenoot Jan Roodbol. 'Beste Gerard,' schreef deze Jan in een open brief, 'in één avond vanuit jullie kerk met Van het Reve wordt er meer goed gedaan aan de Heer dan wat ik wel eens meemaak op al die vele zondagochtenden als de vrienden van de Heer aan het werk zijn.'

Na alles wat er over gezegd en geschreven is, slechts één opmerking: Het is erg jammer de uitzending gemist te hebben. Het is nog vervelender dat de woedende reactie van zoveel godvruchtigen iedere hoop de bodem inslaat om spoedig iets soortgelijks in een

kerk te kunnen zien. Want men kon zich er al op verheugen dat de kerk misschien weer zou worden hersteld in een wezenlijke functie die zij vroeger wel had: maatschappelijk centrum, waarin creativiteit hand in hand ging met religieuze bezinning. Een dagelijkse ontmoetingsplaats waar vrij werd gepraat over alles wat mensen beweegt. Dat zal er voorlopig wel niet meer in zitten. Jammer.

Toneel: Comedie?

Toneelregisseur Erik Vos is 't vechten tegen de verburgerlijking een beetje moe, zegt hij in een interview in de Gooi- en Eemlander (30/10). 'Het publiek moet van een gezelschap op aan kunnen. Weten welk sociaal standpunt het inneemt. Maar hier wordt het engagement meestal gemaakt per voorstelling. Acteurs zijn ambtenaren geworden, die naar hun rollen hollen.'

'Dat noem ik de prostitutie van de toneelgezelschappen. Ze proberen iedereen binnen te krijgen door een middelmaat te brengen. De voorstelling wordt doel. Maar je moet mensen tonen in die voorstelling, die worstelen naar 'iets anders' toe en daartoe niet in staat zijn. Die worsteling heeft zin, wanneer blijkt, dat je je daar echt mee bezig houdt. Wanneer je het niet meer 'speelt', maar doorleeft en doorgeeft. Dat voelt het publiek.'

Vos sprak deze woorden in een periode waarin in de Rotterdamse schouwburg de eieren en tomaten naar het toneel vlogen en tijdens een hearing van de Nederlandse Comedie in de Amsterdamse stadsschouwburg de artistieke leiding bijna werd weggespoeld door een golf van kritiek. Hij meende dat er veel waars en onwaars in zat en vond een voorlopige oplossing in - u raadt het al - een commissie. Die gaat nu de handel en wandel van de Comedie onder de loop nemen. Maar het blijft onzeker of de vraag naar eieren en

tomaten op de markt daardoor afneemt.

Groeien

Welke priester van omstreeks 50-55 jaar wil nader contact met le-rars MO van 49 jaar om voor elkaar een steun te zijn en te groeien naar een gelukkig huwelijk?

(Advertentie in De Nieuwe Linie.)

Humanae Vitae: Bittere pil

Wie is er nu het sterkst beïnvloed door de encycliek Humanae Vitae, arts of patiënte - potentiële pillenvoorschrijver of potentiële pillenslikster? De Katholieke Artsenvereniging heeft uit een steekproef bij 528 huisartsen (onder wie 159 katholieke) geconcludeerd dat dezen door de pauselijke boodschap nauwelijks beïnvloed zijn. 55 van de aangeschrevenen weigerden mee te werken. Van de overige 473 antwoordde 91% dat zij zich aan de encycliek niet hadden gestoord. De artsen die zich wél beïnvloed achtten gaven te kennen dat zij de pil niet weigerden te verstrekken, maar dat zij hun rooms-katholieke patiënten wezen op de inhoud van de encycliek. De keuze lieten zij uiteindelijk toch aan hen over, met als resultaat dat over het algemeen de patiënten zich meer aan Humanae Vitae stoorden dan hun artsen.

Verrukkingen

'De tekst van Hare Krishna Mantra luidt: 'Hare Krishna, Hare Krishna, Krishna Krishna, Hare Hare - Hare Rama, Hare Rama,

Rama Rama, Hare Hare'. Het woord 'Hare' is de wijze om zich tot de energie van God te wenden, en de woorden 'Krishna' en 'Rama' zijn manieren om zich tot God zelf te wenden.

Het is niet nodig de taal van de Mantra te begrijpen. Het gaat vanzelf, vanuit een geestelijk vlak en daarom kan iedereen aan deze trilling van de transcendente klanken meedoen. In het begin zal men de aanwezigheid van alle transcendente verrukkingen ondervinden, waarvan er acht zijn. Deze zijn: 1. met stomheid geslagen zijn; 2. transpiratie; 3. kippevel krijgen; 4. ontwrichting van de stem; 5. beven; 6. het verwelken van het lichaam; 7. van verrukking huilen; 8. in trance zijn. Het is bewezen dat na een ogenblik zingen, men onmiddellijk naar het geestelijk vlak gevoerd wordt en het eerste bewijs ligt in het feit dat men tijdens het gezang van de Mantra de neiging krijgt te gaan dansen. Zelfs een kind kan deelnemen aan het zingen en dansen.' (Uit een persbericht van het organisatiebureau Paul Acket, ter gelegenheid van een nachtconcert van de popgroep Radha Krishna Temple.)

Onderwijs: geen bedrijf

Prof. Idenburg op een conferentie over onderwijs-research: 'Maar het onderwijs is geen bedrijf, zegt men. Dat is waar: als het met zijn 6,5 miljard rijksuitgaven, zijn 17 duizend vestigingen en 160 duizend werknemers een onderneming was, ware het reeds lang te gronde gegaan.'

De stilte

Ik ben altijd onzichtbaar
en niemand kan mij horen.
Mijn stem lijkt niet op die van de klaroenen
die klinken als een stad wordt ingenomen.
Ik ben de warmte van de foto
die een soldaat op zijn borst bewaart.
Ik ben geen groot orkest, geen orgel
maar de echo die in de concertzaal
weerklinkt nadat het laatste applaus is weggestorven
en de nog niet gedoopte lichten
elkaar vertellen wat ze beleefden.
Ik ben geen wisselvallige lenteregen,
maar de lucht die de eerste grashalm ademt
en het schemerlicht dat valt met het laatste blad.
Ik ben niet de hartstocht
die het ogenblik tot eeuwigheid uitroept,
ik ben dat wat in liefde duurt,
de verborgen poëzie van de grijze regen.
Ik ben niet de zee die de parelmoeren golven omvademt.
Ik ben de stilte en diep in mij
worden alle woorden geboren.
Veronica Porumbacu (geb. 1921)

Uit: Werk uit Roemenië - Uitg. Manteau

Huwelijksbureaus samen in één centrum

Zonder veel drukte heeft zich op de 'huwelijksmarkt' een belangrijke ontwikkeling voorgedaan. Als schoolvoorbeeld van nuttige ontzui-ling hebben de vier huwelijksbureaus op levensbeschouwelijke grondslag besloten zichzelf op te heffen en in groter verband samen door te gaan. Officieel op 1 januari 1970, maar in de praktijk al eerder, zetten het Katholiek, het Hervormd en het Gereformeerd Huwelijkscontactbureau en de Humanistische Correspondentiekring voor huwelijkscontacten hun werk voort in een onlangs opgericht 'Landelijk Centrum voor Huwelijkscontacten'.

De vier bureaus bestonden al jaren, omdat er sterke behoefte aan huwelijksbemiddeling blijft bestaan. Een groot aantal mensen wil graag (her)trouwen, maar ziet daar moeilijke kans toe zonder hulp van anderen. Ten dele komt dat door bijzondere persoonlijke omstandigheden; ten dele door belemmeringen die onze moderne samenleving in dit opzicht oplevert. Door hun bijzondere aard vormden de vier levensbeschouwelijke bureaus een nuttige tegenhanger (zo men wil aanvulling) op de over de honderd (vaak plaatselijke) commerciële huwelijksbureaus. Het is bekend, dat op de werkwijze van vele van deze bureaus nogal wat valt aan te merken. Er bestaat geen enkele garantie dat zij op een verantwoorde wijze te werk gaan. Zo is er groot verschil tussen de hoogte van de inschrijvings- of bemiddelingsgelden (soms ook nabetaling bij huwelijk), die zij verlangen. Er bestaat bij deze bureaus geen inzicht, of zij werkelijk voor de cliënten bemiddelen en nog minder hoe zij dat doen. Evenmin is er zekerheid, dat van de inschrijving geen misbruik wordt gemaakt (voorbeeld van huwelijkszwendel te over).

Niet-commercieel

Het landelijk centrum (en de 4 bestaande bureaus) onderscheidt zich van de commerciële bureaus in vele opzichten:

Het centrum werkt in de eerste plaats op niet-commerciële basis; het is een stichting en de inschrijvingsgelden (f 95,- voor een half jaar, f 50,- voor verlenging per half jaar) kunnen dus niet ten doel hebben winst te maken.

De contactlegging via het centrum is geen huwelijksbemiddeling in engere zin, d.w.z. het centrum zoekt niet voor de ingeschrevenen een partner uit. De ingeschrevenen krijgen een overzicht van alle ingeschrevenen van het andere geslacht. Dat overzicht bevat korte persoonsbeschrijvingen onder nummer. Met diegenen uit deze lijst die men zelf kiest, kan men onder nummer, anoniem dus, schriftelijk het eerste contact zoeken. Na dat eerste contact kan men zelf bepalen of men die anonimiteit wil opheffen.

Het centrum kent een inschrijvingsprocedure. Deze houdt in dat men twee vragenlijsten heeft in te vullen: één medische (in te zenden aan de medicus aan het centrum verbonden) en één algemene (bestemd voor de opmaak van de persoonsbeschrijving). Voorts vindt een gesprek plaats met één van de over het land verspreide medewerkers (van verschillende levensbeschouwing). In dat gesprek raakt men vertrouwd met de werkwijze van het centrum en het centrum maakt daardoor met de in te schrijven cliënten kennis.

Het centrum is algemeen van signatuur, maar biedt door de samenwerking vanuit de verschillende levensbeschouwingen toch ook de mogelijkheid van geestelijke begeleiding vanuit die

levensbeschouwingen, als dat op prijs wordt gesteld.

Om al deze belangrijke redenen is het nieuwe centrum verzekerd van de medewerking van de Nationale Raad voor Maatschappelijk Welzijn en de Nationale Federatie voor Geestelijke Volksgezondheid, die d.m.v. adviseurs het bestuur bijstaan.

Enquête

Hoe is nu de samenwerking van de levensbeschouwelijke bureaus in één gezamenlijk landelijk centrum tot stand gekomen?

De vier bureaus werkten op vrijwel dezelfde wijze en hebben al enkele jaren terug een overlegorgaan gesticht, dat de mogelijkheid gaf gezamenlijke belangen te bespreken en ook bepaalde werkzaamheden – zoals het adverteren – gezamenlijk te verrichten. Anderhalf jaar geleden is door het overlegorgaan een onderzoek ingesteld onder degenen, die wel om inlichtingen hadden verzocht maar niet tot inschrijving waren overgegaan. Uit deze enquête bleek, dat bij vrij velen (er waren wel wat variaties naar gelang van de levensbeschouwing) niet de noodzaak werd gevoeld om de mogelijkheid van contact binnen de ene levensbeschouwing waar- toe men zelf behoorde (of van het bureau waarbij men inschrijving overwoog) te beperken. Geconcludeerd werd, dat de vrije keuze van de huwelijkszoekenden als uitgangspunt diende te worden genomen en dat de huwelijksbureaus de zoekenden in de gelegenheid moesten stellen hun contacten te leggen binnen de levensbeschouwelijke kring of kringen, die zij zelf verkozen.

Te zelfder tijd was een door de staatssecretaris CRM ingestelde commissie bezig een onderzoek in te stellen naar de wijze, waarop in ons land de huwelijksbemiddeling plaats vond. Verondersteld mocht worden, dat dit onderzoek zou bevestigen, dat van de zijde van vele commerciële bureaus niet op een verantwoorde wijze werd gewerkt en dat daaruit zou blijken de behoefte aan een zo sterk mogelijk en zo goed mogelijk georganiseerd alternatief op niet-commerciële basis.

In de derde plaats trok in dezelfde tijd het huwelijkscontactwezen in de publiciteit nogal wat aandacht (zowel in de dagbladen en periodieken als voor radio en tv).

Fusie raadzaam

In deze situatie hebben de in het overlegorgaan samenwerkende levensbeschouwelijke bureaus overwogen dat het raadzaam was tot een fusie te komen door de oprichting van een gezamenlijk centrum van algemene signatuur, waartoe ieder – van welke levensbeschouwing ook – zich zou kunnen wenden. De voordelen daarvan zijn kort samengevat dus de volgende:

Door samenwerking in één centrum met een veel groter aantal ingeschrevenen wordt de keuzemogelijkheid belangrijk vergroot.

Ieder is volledig vrij en heeft de kans ook contacten te leggen binnen elke kring die men zelf verkiest.

Het centrum is algemeen van signatuur (meer kans op subsidie ook), biedt mogelijkheid – indien gewenst – op geestelijke begeleiding vanuit verschillende levensbeschouwingen en kan verzekerd zijn van deskundige medewerking.

Eindelijk is er een behoorlijk alternatief voor de commerciële bureaus.

Mr. A. WARBURG

Van de knechts, die vroeger bij mijn vader in de zaak gewerkt hebben, herinner ik me nog het meest Dirk en Tinus. Tinus was een jeugdige 'werknemer', zoals dat tegenwoordig heet, die het met het 'werknemen' niet zo nauw nam. Hij moest door de hele stad boodschappen doen, waarbij hij uren onder water bleef. Omdat hij zich van ons huis uit absoluut niet kon oriënteren, fietste hij voor iedere opdracht, in welke richting dan ook, eerst naar het Vondelpark, want daar woonde hij in de buurt en vandaaruit kon hij dan wel alle straten vinden, zij het dan ook na een uitvoerige uitleg van mijn vader en met allerlei situatietekeningetjes in zijn zak.

Hij plaagde altijd onze kat, die nooit iets terugdeed, maar het hoogstwaarschijnlijk allemaal nauwgezet registreerde, want op een keer, toen Tinus niets vermoedend en fluitend de werkplaats uitkwam, viel de kat hem aan en nam met groot succes wraak.

Als 't even kon, pikte Tinus 's zaterdagsmorgens mijn fiets, om er dan 's zondags met 'se sussie' op naar Zandvoort te gaan. Zelf had hij ook wel een fiets, maar de mijne voldeed blijkbaar beter op lange afstanden en op de zijne reden dan zijn twee broertjes. Mijn moeder, die een goed hart had, vond dat reuze aandoenlijk, maar ik kon het niet uitstaan en ik maakte er expres een enorme deining over, zodat Tinus op maandagmorgen de week weer kon beginnen met een flinke uitbrander. Dan gaf hij stiekem de kat weer een schop, die onbewogen deze beledigingen turfde, totdat de maat weer vol was.

Dirk was een wat oudere figuur, van in de twintig, die zijn Amsterdams zo bloemrijk en perfect sprak, dat het een lust was voor 't oor. Ik heb veel van hem geleerd. Ze waren bij hem thuis met drie broers en een vader, die een niet onbemiddelde weduwnaar was. Met hun vieren deden ze het huishouden en zo af en toe kwam er eens 'zo'n brokkie werkster', zoals Dirk het uitdrukte, om de hoognodige puntjes op de waarschijnlijk zeer vele 's te zetten, want de heren maakten er doorgaans maar wat van.

Toch begon op zekere dag de eenzaamheid de vader van Dirk tegen te staan en hij zon op vrouwelijk gezelschap. Daarbij gingen zijn gedachten uit naar een huishoudster en hij wilde een advertentie zetten, maar zijn zoons waren hem net een slag voor. 'Een huishoudster is niks', redeneerden ze, 'hij moest maar weer trouwen.'

Dezelfde avond nog stond er een advertentie in de krant, opgesteld door de drie zonen, ten behoeve van hun vader, die natuurlijk zorgvuldig buiten de gang van zaken gehouden werd, om geen roet in het eten te kunnen strooien. Ze haalden de brieven-met-foto van het krantenbureau af en begonnen te schiften. Er moest op veel gelet worden: "t oog wil ook wat", dat stond vast, maar de leeftijd was van nog groter belang, want gezien het bezit van hun vader, was gezinsuitbreiding bijzonder onwelkom.

Het drietal ontving vakkundig de uitverkorenen en deed een keus. Wat de vader zei, toen hij hoorde wat zijn zoons voor hem hadden geregeld, kan ik niet herhalen, omdat de plaatsruimte me ontbreekt, maar blijkbaar viel hun smaak nogal mee, want het kwam tot een huwelijk.

In 't begin ging alles goed, maar al heel gauw vond de nieuwe echtgenote het huis te klein en het meubilair niet fijn genoeg. Ze wou ook nieuwe kleren en kreeg zelfs een bontmantel. Het bezit slonk langzaam weg. Toch waren de jongens wat dat betreft heel fideel. Ze hadden 't mis gehad, nu ja, ze hadden goed hun brood dus vooruit, die ouwe moest het zelf maar weten.

Maar er was één ding, dat ze niet konden verkroppen, ze moesten deftig gaan praten. 'Stadhuistaal', vertelde Dirk en hij deed met een hoog stemmetje zijn stiefmoeder na.

Dat werd de breuk, maar dat vertel ik u de volgende keer.

Rome: haalbaar contra noodzakelijk

Twee keer heeft paus Paulus op de bisschoppen-synode van 11 tot 28 oktober het woord gevoerd. Voor de rest heeft hij slechts geluisterd. De eerste keer, tijdens de openingszitting, stelde hij een geleidelijke uitbreiding van de collegialiteit (medeverantwoordelijkheid van de bisschoppen) in het vooruitzicht, maar benadrukte 'de absolute onaantastbaarheid van zijn primaat-schap'. In zijn tweede rede, waarmee hij de zitting sloot, kondigde hij aan dat de synode een permanent orgaan van de kerk van Rome zou worden, dat iedere twee jaar bijeenkomt. De paus liet de nadere wensen van de bisschoppen verder in het midden en waarschuwde tegen 'een pluralisme dat geloofs- en zedenleer, liturgie en kerkrecht aantast, als hiermee de eenheid van de kerk gemoeid is'. Wat hadden ruim twee weken praten aldus opgeleverd?

Weinig, maar wel iets heel essentieels. Ondanks alle vaagheid omtrent de verwezenlijking van dat permanent orgaan, staat vast dat het er komt. Daarmee is voor het eerst een heel duidelijke concessie gedaan aan het hardnekkige centralisme dat de structuur van de rooms-katholieke kerk zozeer kenmerkt. Dat een paus zich niets van een oppositie, hoe groot ook, hoeft aan te trekken heeft pas nog Paulus VI gedemonstreerd met zijn encycliek Humanae Vitae. Niet dat dit definitief voorbij is, maar er is nu een lichaam geschapen, dat een reële inspraak mogelijk maakt.

Via een verhoudingsgewijs groot aantal (conservatieve) curie-kardinalen die hij direkt in de synode kon benoemen is de paus er ditmaal nog in geslaagd veel voornemens te torpederen en de overgebleven documenten af te zwakken. Dat zal over twee jaar moeilijker zijn. Dan zullen brandende onderwerpen als het priesterschap (inclusief celibaat), nieuwe liturgische experimenten, regionale zelfstandigheid van de bisdommen op de agenda kunnen worden geplaatst, via het vaste synode-secretariaat, dat een bredere taak toegewezen krijgt. Hoe breed weet niemand, maar het schijnt breed te zijn. Niet voor niets heeft Paulus zo nadrukkelijk zijn leerstellig gezag bevestigd. Hij vindt het kennelijk goed, of kan niet meer tegenhouden, dat wat betreft de structuur van de kerk het tij enigszins keert maar wil zijn autoriteit buiten discussie laten. De bisschoppen zijn over het algemeen niet ontevreden huiswaarts gekeerd, omdat zij directe invloed op die autoriteit ook wel als onhaalbaar zagen. Een haalbare kaart was wel: eensgezind streven naar een erkenning van hun positie, en die institutioneel trachten vast te leggen.

Het was te verwachten dat niet alle bisschoppen dit zonder meer zouden slikken. Het in de Duitstalige groep verenigde progressieve kwartet kardinalen (Döpfner-Keulen, König-Wenen, Suenens-België en 'onze' Alfrink) heeft met incidentele steun uit andere, minder verdachte hoek herhaaldelijk getracht de barricades die de curie opwierp, te doorbreken. Tevergeefs, en dat verklaarde natuurlijk de lichte teleurstelling van kardinaal Alfrink, na afloop. Met name in Nederland heeft de gedachte bestaan dat de synode bepaalde concrete actuele onderwerpen zou oplossen. Wie dat heeft gedacht, zal erg teleurgesteld zijn, zei hij. En de verklaring gaf hij even later, toen hij opmerkte het niet erg te vinden dat de celibaatskwestie pas over twee jaar aan de orde kan komen. 'Was er nu over gestemd, dan zouden er ongetwijfeld deuren dicht zijn gegaan, die wij graag open willen houden.'

Uitroepeteken

Dit pragmatisme was vreemd aan de deelnemers aan de Assemblée van Europese priesters die even voor de synode al in Rome bijeen waren gekomen, en als het ware een uitroepeteken wilden plaatsen vóór de bisschoppen tot uitspraak konden komen. De priesters hadden een heel ander uitgangspunt in hun beraad: niet het haalbare, maar het huns inziens noodzakelijke. Hun krachtige uitspraken vormden een schrille tegenstelling met de eindeloos bijgeschaafde documenten in de Vaticaanse zalen. Wat de priesters willen is trouwens in één woord gezegd. Kerkvernieuwing, in plaats van structuurherziening. Hun algemene werkstukken droegen een in dit opzicht kenmerkend opschrift: 'De bevrijde kerk om de wereld te bevrijden'. En de kern daarvan is: om te strijden voor de vrede moet de kerk zelf haar instellingen op alle niveaus democratiseren, in een gewettigde theologische zin. De assemblee vroeg o.m. verkiezing van de paus door de bisschoppen, beperking van de duur van het pausschap, afschaffing van het college van kardinalen en van de nuntiaturen en drastische hervorming van de Romeinse curie van uitvoerend orgaan van het pausschap tot informatiek- en coördinatielichaam binnen de gehele kerk.

De priesterassemblee heeft zich tenslotte geestdriftig akkoord verklaard met de door de Nederlander Huub Oosterhuis opgestelde resolutie-tekst, waarin o.a. wordt gezegd dat in grote delen van de kerk geen teken van hoop en geen teken van steun voor de armen en verdrukten meer is en dat daarom encyclieken als Pacem in Terris en Populorum Progressio 'holle woorden'

zijn gebleven. Immers, in Zuid-Amerika is de kerk bang voor conflicten met de regeringen en rijke landeigenaars. Zij durft evenmin te breken met op onderdrukking gebaseerde regimes zoals in Spanje, Griekenland, Portugal en de Filipijnen. Zij zwijgt over Angola en Mozambique. In de Verenigde Staten neemt zij nog steeds niet duidelijk stelling tegenover de oorlog in Vietnam. Zij wijst de apartheidspolitiek in Zuid-Afrika niet af.

'Waar de rijkdom aan de macht is', zegt deze resolutie verder, 'blijft zij op zijn hoogst neutraal en stemt zij dus in met de ongelijke verdeling van de goederen, ook om eigen bezit te beschermen. De kerk gaat voort ideologieën te prediken die onder de mensen een vals religieus, politiek en zedelijk besef in stand houden.'

Kloof

Deze woorden zijn menig niet-katholiek en zeker menig humanist uit het hart gegrepen. Ze maken tevens duidelijk waarom wij geïnteresseerd kunnen zijn in wat zich in Rome de afgelopen maand heeft afgespeeld, en wat daar logischerwijs nog uit zal rollen. Mogelijk doen ze velen zich afvragen of er wel zo'n grote kloof bestaat tussen deze priesters en vele niet-katholieken. Eén ding hebben de priesters hieromtrent met hun actie duidelijk gemaakt.

Er is een duidelijke scheidslijn op levensbeschouwelijk gebied. Maar een echte kloof moet hier niet gezocht worden. Die ligt eerder tussen de weinigen (katholiek of niet-katholiek) die uit gewetensnood onmiddellijk en direct iets willen doen aan de ellende die de wereld eigenlijk overal teistert en alle anderen (katholiek of niet-katholiek) die ofwel werkeloos toezien ofwel praten, confereren, discussiëren, redeneren, herstructureren; omdat ze de nood van velen inzien, betreuren en vinden dat er iets aan gedaan moet worden.

CASPER VOGEL

inspraak en uitpraak

Een van de mogelijkheden die de radio-zendtijd van het Humanistisch Verbond biedt, wordt nu voor het eerst beproefd: de luisteraar voor de microfoon de gelegenheid geven te reageren op voorgaande uitzendingen. Op 16 november spreekt dr. C. van Rijsinge over 'Welvaart, welzijn en wij' en op 30 november over 'Zij en wij'. Deze programma's gaan beide over de praktische en ethische problemen die de ongebreidelde ontwikkeling van wetenschap en techniek schept.

Deze programma's zijn letterlijk *inleidingen*: Ze zijn bedoeld als discussiestof. Want in een aantal plaatsen worden door de gemeenschappen van het HV gesprekken belegd (direkt aansluitend op de uitzending, of later, waarbij de tekst op een band is opgenomen). Daar wordt gepraat over de gegevens en vragen die dr. Van Rijsinge in de uitzendingen naar voren heeft gebracht.

Rapporteurs van deze gespreksgroepen sturen korte samenvattingen van de discussie naar het Centraal Bureau in Utrecht. Bovendien zal van enkele bijeenkomsten een reportage worden gemaakt.

Al deze reacties worden samengevoegd en vormen het uitgangspunt voor twee volgende programma's die met dr. Van Rijsinge worden gemaakt. Op 14 en 21 december gaat hij in op zoveel mogelijk opmerkingen die in de gemeenschappen na de eerste twee uitzendingen zijn gemaakt.

Wie niet in gemeenschaps-verband wil reageren, moet zijn opmerkingen (zo kort mogelijk geformuleerd) *uiterlijk* 8 december naar het Centraal Bureau in Utrecht sturen (postbus 114).

DS. H. VAN LUNZEN OVERLEDEN

Tengevolge van een verkeersongeluk is op 30 oktober jl. de ere-voorzitter van de Zwingli-Bond en redacteur van het blad 'Zwingli' overleden.

De verschijning van een jubileumboek dat aan Ds. Van Lunzen bij zijn 70e verjaardag door zijn vrienden werd aangeboden en dat een keur van artikelen van zijn hand zal bevatten onder de wel bijzonder toepasselijke titel 'Gloed van een vurig hart', heeft hij niet meer beleefd. Voor zijn vrienden zal dit boek een waardevolle herinnering zijn aan deze indringend getuigend en hardnekkig strijdende figuur.

Als strijder voor de 'principiële vrijzinnigheid' binnen de Hervormde Kerk bleef hem de teleurstelling niet bespaard. Zijn Zwingli-Bond, opgericht in 1948 als reactie op de strevingen naar een meer orthodoxe lijn in de Hervormde Kerk, heeft zich niet kunnen ontwikkelen tot een stem binnen de Kerk waarnaar geluisterd moest worden. Aan de activiteit en het doorzettingsvermogen van hem en zijn Bond-genoten heeft dat zeker niet gelegen.

Mx.

Er zat een aardige jongen op de stoep van het Rijksmuseum. Langharig, baard en snor en in spijkerpak. Hij was voorts uitgerust met een bord waarop kort en krachtig het 'falend cultuurbeleid' van deze regering aan de kaak werd gesteld. En met een kop vol Rembrandt dacht ik, toen ik die demonstrant daar zo zag zitten: misschien is dat wel een nieuwe prins onzer schilders.

Het rommelt in de grootste collectie individualisten die Nederland rijk is: de Beroepsvereniging van Beeldende Kunstenaars, kortweg BBK. Een afkorting, die, versneld door veel publiciteit, in enkele maanden een begrip is geworden. Na de eerste schermutselingen tilden de kunstenaars hun in allerlei acties verpakte problemen en wensen naar de voorpagina's van de kranten door één nachtje het gezelschap te zoeken van de compagnie van kapitein Frans Banning Cocq en diens luitenant Willem van Ruytenburch door hun grote voorganger Rembrandt in 1642 aan de vergetelheid ontruikt en als 'Nachtwacht' door de kunsthistorie bijgeschreven.

Bezorgde mejuffrouw Klompé hield in haar Rijswijkse ministerie te zelfder tijd ook een nachtwake; de staf van het Rijksmuseum stond met het zweet in de handen te bidden voor een goede afloop. De opzet van de de Kunst zo toegewijde 'bezitters' slaagde volkomen: heel Nederland schrok wakker en iedereen wist wat BBK was. Was, want inmiddels heeft een scheuring plaats gevonden: zijn besturen af- en opgetreden, is een kort geding aangespannen, kortom; de kunstenaars zijn het onderling nimmer zo oneens geweest. Weliswaar hebben zij nog enkele malen storm gelopen op belangrijke musea, maar vonden toen de deuren op slot, want de alert reagerende overheid wenste elk risico uit te sluiten. Helemaal ongelijk had het conserverend gezag daarin niet, want in gespannen situaties kan een verkeerd begrepen woord een klap uitlokken, die een rel met voor ons openbaar kunstbezit catastrofale gevolgen kan veroorzaken.

Het is overigens opmerkelijk dat de kunstenaars bij hun streven naar verbetering van hun positie in twee kampen zijn verdeeld. Eén groep staat de 'harde' lijn voor, terwijl de overigen de weg van het diplomatiek overleg (het ronde tafelgesprek) willen volgen. Vastgesteld moet worden dat het opzienbarend, want provocerend optreden van de 'harden' het klimaat heeft geschapen waarin overleg wel eens vruchtbaar zou kunnen zijn. De BBK-acties hebben de positie van de minister van CRM in dit kabinet duidelijk versterkt. Hierbij dient voorts te worden aangekend dat de bewindsvrouw, die zeer goed geïnformeerd blijkt te zijn, zich uiterst tolerant opstelt tegenover haar grillig opererende gesprekspartners. Minister Klompé blijkt de kunstenaars goed aan te voelen. Zij is daarin een voorbeeld voor menige lagere overheid, die één van de waardevolste groeperingen in onze samenleving nog steeds als onvolwaardig bejegt.

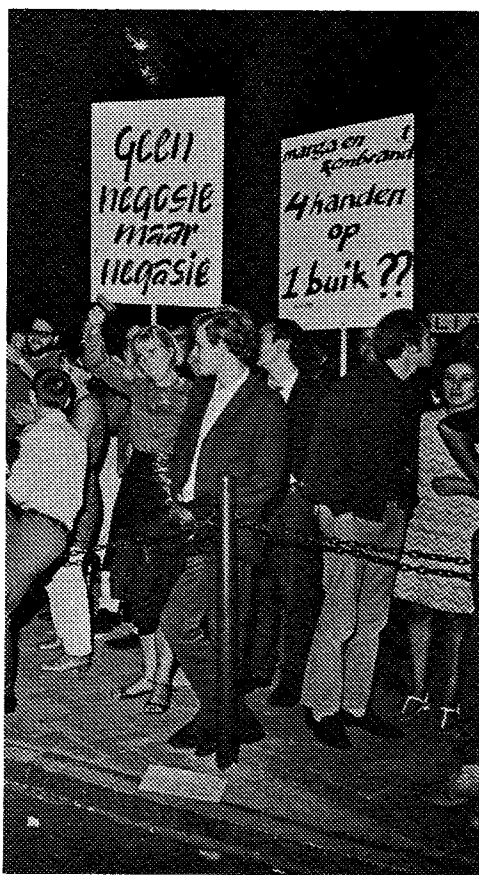
Wat de kunstenaars, die zijn aangewezen op overheidssteun (contraprestatie: met geld van rijk en gemeenten worden kunstwerken gekocht), zich dikwijls moeten laten welgevalen aan de loketten van zekere sociale diensten grenst aan het ongelooflijke. De kunstenaars waren overigens de eersten om in een aantal gevallen te signaleren dat zij na de acties een ambtelijk meer humane behandeling genieten.

Grievens

De bejegening (lees: bemoeizucht) door het ambtelijk apparaat is één van de vele immateriële grievens, die de kunstenaars tegen het huidige beleid aanvoeren. Voor velen prevaleert een menselijker behandeling boven geld voor een bestaansminimum. Ook daaraan moet worden gesleuteld, maar het is niet het eerste programmapunt in de strijd om een volwaardiger bestaan.

KUNSTENAARS ZETTEN DRUK OP HET MINISTERIE

het gaat alleen maar om een volwaardig bestaan

Het steekt de kunstenaars, dat ambtenaren van de sociale diensten met hun uitkeringen zijn belast. Het zou al een psychologisch winstpunt zijn als het meer bij de muzen betrokken ambtenarenkorps van de diensten voor culturele zaken met de financiële afdoening van de contraprestatie (waarvoor inmiddels een minder neerbuigende, aangepaste omschrijving is bedacht, die echter minder duidelijk tot uitdrukking brengt waar het hier om gaat) werden belast.

Voorts vragen de kunstenaars om aanpassing en uitbreiding van de bestaande regeling en vooral om een soepeler toepassing. Het frustrerende van de huidige situatie is dat de schilders, beeldhouwers, tekenaars en grafici vrijwel uitsluitend voor de contraprestatie werken. Door de permanente 'aanmaak' voor velen een uitzichtloze affaire! Dikwijls zijn geld noch stock (voorraad kunstwerken) aanwezig om te exposeren in galeries, die gemiddeld een derde van de opbrengst vorderen.

Arme, jonge kunstenaar, die gouden bergen verwacht van een dergelijk evenement waar hij krom voor heeft gelegen. Het is een goede zaak dat in de aankoopcommissies, die de gemeentebesturen adviseren bij de keuze van via de contraprestatieregeling af te nemen kunst de leeftijdsgrens op maximaal 65 jaar is gesteld. Nochtans volgden B. en W. van een gemeente onlangs het advies van hun deskundigen niet en wezen twee aangeboden kunstwerken van de hand met de motivering 'niet af en niet mooi'. Een dergelijke mentaliteit zal een soepeler toepassing van de bestaande regeling niet bevorderen en van een normale zaak als hang- en/of staangeld bij exposities door of voor de overheid een heet hangijzer maken. Toch willen de kunstenaars met hun produkten naar 'buiten'. De schilders willen een muurschildering, de beeldhouwers grotere opdrachten voor een plastiek bij een overheidsgebouw, in plantsoen of park. Een groot knelpunt in deze 'politiek' nieuwe opstelling is dat behoudende bestuurders niet met eigentijdse kunstwerken bij hun gemeentenaren durven aankomen. Ik wens de kunstenaars die gevraagd zullen worden concessies te doen alle sterkte.

Er zit veel waars in de bewering van de BBK dat negentig procent van de post cultuur op de rijksbegroting naar gevestigde instellingen gaat. De BBK acht dit even absurd als wanneer eenzelfde percentage van de defensiebegroting zou worden besteed aan de instandhouding van de Waterlinie, de Wallen van Naarden en het Regiment Wielrijders. Dat de BBK ook durft beweren dat op CRM nog in termen van de Waterlinie wordt gedacht is bezijden de waarheid. Men moet zich niet in het ministerie vergissen als de door de revaluatie van de Duitse mark inmiddels tot 250 miljoen gestegen contributie- verhoging, die wij ongaarne voor de vrede (?) fourneerden zwaar op de maag ligt. Een ander kunstbeleid heeft alles te maken met onderwijs (die de 225 miljoen – want de gulden gaat niet mee omhoog, zegt Witteveen – nuttig had weten te besteden), met financiën (die het kopen van kunst fiscaal aantrekkelijk kan maken) en nogmaals met onderwijs dat de kunstopleidingsinstituten vrijwel ongelimiteerd in staat stelt kunstenaars – rijp en groen – aan de lopende band af te leveren. Daarmee is de cirkel gesloten, want de werkelijk getalenteerden komen na een weliswaar moeilijk selectieproces toch wel op hun plaats in de maatschappij. De rest valt in de karige schoot van sociale zaken. Omwille van de democratie wordt hier wat vreemd omgesprongen met de mercantiële wet van vraag en aanbod. Handhaaft men het vrijheidsprincipe dan dient men daaraan de konsekventie te verbinden om elke kunstenaar een menswaardig bestaan te verschaffen. Beteugelt men de aanwas van de kunstopleidingen (en waarom zou de minister niet als hij wel adspirant-dierenartsen en andere faculteiten, die uit hun geleerde jas barsten een studentenstop oplegt?) dan kan zulks nooit stopzetting of opheffing van de contraprestatie betekenen. Integendeel. Juist in die opzet zou een optimale begeleiding (zowel materieel als met steun van mentor-docent, adviescollege, beoordelingscommissie, etc.) nodig zijn. Het ministerie van buitenlandse zaken zou in die opzet onschatbare diensten kunnen bewijzen door het voeren van een actieve Holland-Art-Promoting in den vreemde. Misschien iets voor Luns als hij afgezwaaid is...?

PIETER VAN DEN BOS

Den Haag: Derde stad met eigen centrum

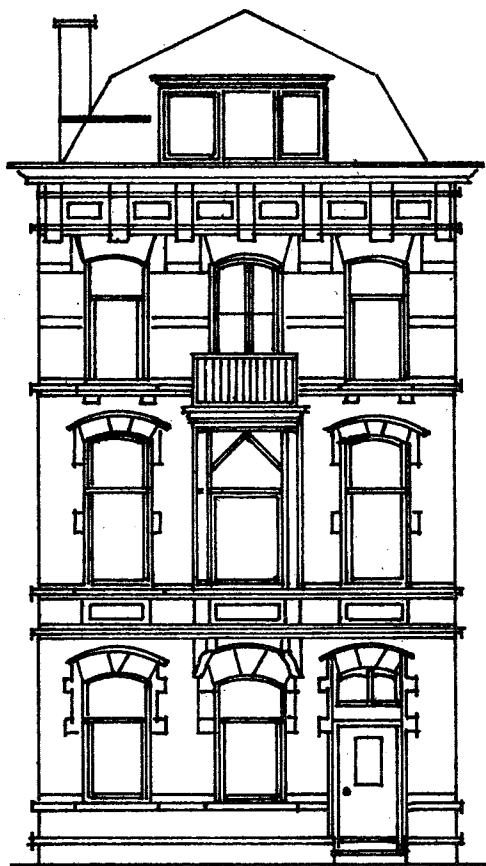
Als derde stad in Nederland – na Utrecht en Rotterdam – heeft Den Haag een eigen humanistisch centrum gekregen. En wat meer zegt: in een eigen pand. Zaterdag 1 november heeft HV-voorzitter mr. M. G. Rood het nieuwe huis aan de Laan Copes van Cattenburch 72 geopend. Daarmee werd de nieuwe bestemming van dit fraaie herenhuis op feestelijke wijze ingeluid: een vaste, centrale plaats voor de activiteiten van de Federatie Den Haag van het Humanistisch Verbond. Inbreng vanuit Utrecht: een vaandel (geschonken door het hoofdbestuur) en alle tot dusver verschenen uitgaven van het Verbond.

Mej. Moelaert, secretaresse van de Federatie: 'Van de zijde van diverse leden is er vaak op het hebben van een eigen 'home' aangedrongen. Ze dachten dat de activiteiten in Den Haag daardoor sterk zouden toenemen. Ik ben daar wel niet zo optimistisch over, maar we moeten er natuurlijk wel naar streven. Het heet niet voor niets een humanistisch centrum. Veel activiteiten die tot dusver altijd verspreid over de stad plaatsvonden, zoals huisbijeenkomsten, worden nu hiernaartoe gehaald. Wij houden hier onze zondagbijeenkomsten, gespreksgroepen e.d. Naast een centrum van deze activiteiten zou het prettig zijn als we op die manier een vast informatiepunt kunnen krijgen. We hopen dat we hier part-time een functionaris kunnen krijgen. Maar dat is nog lang niet zeker. Wat natuurlijk prettig is: de heer Van der Hulle, komt hier de zaak beheren. Ook in Rotterdam heeft alles zich tenslotte heel aardig ontwikkeld.'

Een humanistisch centrum in een eigen huis is voor meer gemeenschappen een ideaal. Maar kan dat zo maar?

Mej. Moelaerts: 'Wij hebben het geluk gehad de aankoopsom te kunnen betalen uit een legaat dat een overleden lid speciaal voor dit doel heeft bestemd. Daarmee waren we er nog niet, want de verbouwing en inrichting heeft ook een investering van vele tienduizenden gulden gevraagd. Er bleef een flink tekort, maar dankzij een ander legaat en een flink beroep op de gemeenschap hopen wij er uiteindelijk toch wel te komen.'

Ik ben voorlopig wel wat in mineur, maar ik dacht niet dat de exploitatie veel zorgen baart, als naast de huurder aan wie wij nu twee verdiepingen afstaan, ook de andere zaaltjes goed worden verhuurd.'

Betekent het nieuwe Haagse centrum ook meer leven in het gemeenschapsleven?

Mej. Moelaert: 'Op papier hebben wij 1500 leden, maar als je daarvan 200 nog wel 's ziet ben ik aan de zeer overdreven kant. Toch hopen we wel dat de leden door dit eigen huis wat meer geactiveerd worden. Misschien dat na de reorganisatie die voor de deur staat en die van de federatie van vier gemeenschappen weer één grote gemeenschap maakt, er wat meer activiteiten komen. Meer districten en meer werkgroepen.'

Tenslotte: het nieuwe huis heeft geen naam. Het wordt genoemd naar wat het moet zijn. Gewoon: een humanistisch centrum.

1970 IHEU CONGRES IN BOSTON

In het nummer van 'Mens en Wereld' van 28 juni jl. zijn wij reeds uitvoerig ingegaan op het vijfde wereldcongres van de International Humanist and Ethical Union dat volgend jaar in de Verenigde Staten gehouden zal worden.

Indien u met de gedachte gespeeld hebt ook deel te nemen aan dat congres, maar er nog niet toe gekomen bent u aan te melden, zult u zich moeten haasten, indien u gebruik wilt maken van het aanbod per chartervlucht van Amsterdam naar de Verenigde Staten te vliegen. Op dit moment zijn nog slechts enkele plaatsen beschikbaar.

Wacht niet langer met uw aanmelding! Een briefkaartje aan IHEU, Postbus 114, Utrecht is voldoende. Bedenk dat ook hier geldt

'wie het eerst komt, wie het eerst maalt', zodat elke dag uitstel zou kunnen betekenen dat u teleurgesteld zoudt moeten worden.

Deelnemers aan de chartervlucht dienen er wel rekening mee te houden dat zij pas drie weken na vertrek weer terug kunnen. Indien zij niet van plan zijn de periode na het congres bij familie of kennissen door te brengen, kunnen zij deelnemen aan de door de IHEU georganiseerde tochten langs de oost- of de westkust. De geschatte kosten voor vlucht plus congres, idem plus oostkust, en idem plus westkust zijn respectievelijk $\pm$ f 1.110 $\pm$ f 1.660 en f 2.020. Daar komt dan natuurlijk nog zakgeld bij, maar de grootte hiervan hangt af van uw wensen en verlangens.

Ontwikkelingshulp: Evolutie of revolutie?

In de ontwikkelingsproblematiek speelt steeds de vraag of de ontwikkeling van de arme landen langs geleidelijke weg plaats kan vinden of dat de noodzakelijke hervormingen slechts door middel van revoluties tot stand kunnen worden gebracht. Dit speelt vooral dan een rol als de maatschappelijke structuur zodanig is dat deze als een belemmering voor de ontwikkeling van een land wordt gezien. Met name in Latijns-Amerika is dit een probleem.

Het is duidelijk dat het kiezen voor een van beide uitgangspunten invloed heeft op de waardering voor verstrekte ontwikkelingshulp. Zij die revolutie voorstaan zullen ontwikkelingshulp vooral zien als een steun voor de bestaande structuur en in verband daarmee deze hulp veelal negatief beoordelen.

Een dergelijke negatieve reactie heeft men in de Volkskrant (20-10-'69) kunnen lezen in een bericht omtrent een bezoek van prof. dr. Armando Cordova, hoogleraar in de macro-economie aan de Universiteit van Caracas (Venezuela).

Deze hoogleraar stelt dat het geld, dat kapitalistische landen ter beschikking stellen voor ontwikkelingshulp, uitgaven zijn voor hun public relations. De landen die ontwikkelingshulp verschaffen ziet hij als ondernemingen, die de kapitalistische mentaliteit in de ontwikkelingslanden tot stand willen brengen. Dit kapitalistisch stelsel acht hij imperialistisch, hetgeen hij definieert als het streven naar beheersing van de wereldeconomie door concentratie van de produktie in grote monopolies. De overheersende kapitalistische macht is de Verenigde Staten, die vooral de Latijns-Amerikaanse landen in haar greep heeft. De groeiende belangstelling in Europa voor Latijns-Amerika vindt hij daarom vooral belangrijk omdat hij in de toekomst beide werelddelen ziet als gelijkwaardige partners op de wereldmarkt. Deze onafhankelijkheid heeft Latijns-Amerika echter nog niet verkregen; de enige weg daartoe acht hij de revolutie.

Ten aanzien van zijn betoog, mede in verband met de consequenties die dit heeft voor het verstrekken van ontwikkelingshulp, zouden wij het volgende willen opmerken.

De keuze voor evolutie of revolutie ligt uiteindelijk bij de ontwikkelingslanden zelf. Vrijheid tot die keuze is in dit verband vooral van belang. Indien het verstrekken van ontwikkelingshulp zou worden stopgezet is het waarschijnlijk dat dit direkt of na verloop van tijd tot zulke crisissen aanleiding zal geven, dat dit vrijwel zeker zal leiden tot de revolutie die de heer Cordova voorstaat. Voortgaande ontwikkelingshulp houdt de mogelijkheid van evolutie of revolutie in elk geval langer open en daarmee de mogelijkheid om voor een van beide te kiezen. Gezien de repercussies die dergelijke revoluties voor de vrede kunnen hebben (vergl. de Cuba-situatie) is het in ieders belang dat verandering door evolutie tot de mogelijkheden blijft behoren.

Daarbij dient men onderscheid te maken tussen twee verschillende vormen van ontwikkelingshulp, t.w. gouvernementele en particuliere. De eerste zal veelal de heersende of leidende groep versterken, alhoewel aan de hulp bepaalde voorwaarden gekoppeld kunnen worden die op de structuur van invloed kunnen zijn (bijv. belastingmaatregelen), de particuliere hulp heeft daarentegen *de mogelijkheid* om daar buitenom te werken. Dit laatste is van groot belang vooral als men aan particuliere zijde de hulp zodanig weet te organiseren dat deze qua omvang en effect van belang is. Hiervoor moet echter nog veel werk worden verzet.

IK denk er ZO over

(De redactie behoudt zich het recht voor om brieven te bekorten)

DE OORLOGSMISDADIGERS

Het is roerend te lezen hoe onze nieuwe hoofdredacteur de zaak van de oorlogsmisdadigers subjectief weet te maken. Alleen al het opschrift en de slotclaus spreken wat dit betreft voor zichzelf.

Mogen wij misschien weten waar de menslievendheid van zijn betoog op gebaseerd is, de drie uit Breda hebben de doodstraf verdiend, dat die niet is voltrokken is alleen maar betreurenswaardig.

Was het destijds een daad van christelijke naastenliefde, nu wij zijn humanisten en deze lieden zijn niet onze naasten!

Het lijkt me juist om ons te verdiepen in de gevoelens van de naasten die het trio overleefden. Bij terugkeer in de heimat wacht deze lieden 'eerherstel' met alle emolumenten van dien, ach dat zullen ze wel aan de Stichting 40-45 overmaken.

Het zou toch goed zijn te vernemen of het bischoppelijk geluid van C.V. ook dat van het H.B. van het Humanistisch Verbond is.

M. W. VAN ENGERS, Leiden

De heer Van Engers vraagt zich af of hij misschien mag weten waar mijn menslievendheid op gebaseerd is. Daarmee draait hij de kern van het bedoelde artikel op ongeoorloofde wijze om. Ik heb het niet gehad over menslievendheid. Het gaat mij erom dat minister Polak iets dat steeds meer een menselijk probleem blijkt te zijn, een politieke kwestie maakt, van de gevolgen schrikt en het dan snel weer wegstopt. 'Kwijtraking' van oorlogsmisdadigers d.m.v. wetswijziging vind ik niet menslievend. Levenslange gevangenisstraf ook niet. Wat ik onmenslievend vind is het uitsluiten of afkappen van een eerlijke en vrije gedachtenwisseling over het lot van de drie of het bij voorbaat betreuren dat een door gratie in levenslang omgezette doodstraf niet onmiddellijk is voltrokken. Ik heb geschreven: 'Wij moeten ons in elk geval afvragen waarom zovelen hen wél vast willen houden.' Want is dat soms menslievend?

Overigens: als geluiden in Mens en Wereld bischoppelijk mochten klinken is er geen paus die ze dekt. Een dergelijke hiërarchie is het Humanistisch Verbond vreemd. Mens en Wereld is een blad van de leden. Niet van het hoofdbestuur. En zeker niet van de paus.

C. V.

VERZUILING EN NOG WAT

Graag sluit ik mij aan bij het protest van Krop in M & W-20 tegen onze zuilen ten dienste van ontwikkelingshulp en thuisfront. Ik zou daaraan willen toevoegen het stokpaardje aller stokpaardjes van onze bond: ons vormingsonderwijs, dat toevalt aan ons onvolprezen openbaar onderwijs. Hoe bestaat het, dat wij er toe gekomen zijn aan de schooltjessstichterij mee te doen.

Ons vormingsonderwijs is een energie- en geldverspillende doublure (dit niet al te letterlijk te nemen), al valt er misschien wel het één en ander bij het openbaar onderwijs uit te breiden, mogelijk te verbeteren; laat men daaraan werken.

De koers, die het Humanistisch Verbond blijkens de beleidsnota nu vaart, is er een in de wateren der bureaucratie en professionalisme (geen leken, maar beroepslieden), geheel passend bij de verzuiling. De beleidsnota schrikt alleen al door zijn omvang het (gewone) lid af, hoe zou hij tegenover zo'n machtig blok zich kunnen opstellen?

P. HISSCHEMÖLLER, Middelharnis

UITING VAN LIEFDE

Naar aanleiding van het stukje Kritisch Allerlei, 'Uiting van liefde', in M.W. van 25 okt. '69, moet mij het volgende van het hart.

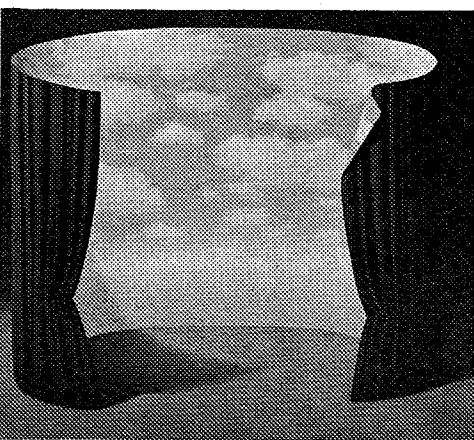
Men schrijft: 'Verontrustend gegeven: nog steeds bijna de helft van de jongens en meisjes heeft bij de eerste coïtus géén voorbehoedsmiddel gebruikt. Dat is jammer en meestal dom.'

Is de schrijver zich ervan bewust, dat hij (of zij) hier een zuiver *symptomatische* behandeling propageert van de weinig ideale werkelijkheid van ongewenste zwangerschap en gedwongen huwelijk?

Ik acht het onaanvaardbaar, wanneer iemand, zelfs als hij geen principieel tegenstander van voorbehoedsmiddelen is, als oorzaak van het 'verongelukken' van jongeren alléén het niet-gebruiken van voorbehoedsmiddelen wil aanwijzen, maar niet de combinatie van seksuele (over)rijpheid met geestelijke onrijpheid.

Dezelfde redenatiefout maakt men, wanneer men de verkeersongevallen wil bestrijden met uitbreidingen van het ambulance-park: het aantal ongelukken wordt daar niet minder door. Immers, men dient de veiligheid van de weggebruiker niet met alleen maar meer ambulances, en evenzo de 'veiligheid' van de jongere niet met alleen maar meer voorbehoedsmiddelen.

H. MEIJER, Utrecht

Geschilderd door René Margritte

FLONKERENDE DIAMANTEN

Uw verslag van de N.G.C.-bijeenkomst te Laren in Mens en Wereld-19 doet mij de pen opnemen. Als lezeres van M&W – hoewel geen humaniste – wil ik u bedanken voor de lof die u de bijbel toezwaait! Ook ik ben bij de bijbel grootgebracht – gek dat je daar nooit van loskomt. Inderdaad: 'flonkerende diamanten van levenswijsheden'.

H. R. Roland Holst dichtte: 'De zachte krachten zullen overwinnen'.

De Nazarener zei: 'Zalig de zachtmoedigen – zij zullen het aardrijk beërven!'

Jammer (het is ook zo moeilijk) dat de kerken en de humanisten zo makkelijk over het grote gebod van de liefde tot elkander heenstappen!

J. GROOTENDORST-d'ANGREMOND, Den Helder

Radiolezingen

HILVERSUM I

Zondag, 23 november 1969: 9.45-10.00 uur: Naomi Duveen: Turk op zondag.

Zondag, 30 november 1969: 9.45-10.00 uur: C. van Rijsinge: Zij en wij.

BOEKBESPREKING

DEUTSCHER, I.

De onvoltooide revolutie 1917-1967; vert. uit het Engels door W. Gortzak, Hilversum enz., De Haan enz., 1967. 125 blz. (Phoenixboeken). Oorspr. titel en uitgave: The unfinished revolution. 1967.

DIT boek van de in Polen geboren historicus Isaac Deutscher (1907-1967), die sedert 1939 in Engeland verbleef, is ontstaan uit een zestal lezingen, welke Deutscher in 1967 in Cambridge hield. Schr. plaatst de Russische revolutie in een historisch perspectief en trekt vergelijkingen met andere omwentelingen. Naar zijn mening is de revolutie niet voltooid, noch in Rusland, noch in de wereld. Het feit, dat Deutscher grote waarde toekende aan de opvattingen van Trotski blijkt uit zijn conclusie: 'Het socialisme moet nog altijd zowel in het Oosten als in het Westen enkele beslissende revolutionaire handelingen doorvoeren'. Vanuit zijn trotskistisch standpunt heeft schr. te weinig oog voor de dynamische veranderingen, die zich in de westerse maatschappij voltrekken. Deutscher schetst helder en bondig de ontwikkeling in de Sowjet-Unie na 1917, gekenmerkt door het optreden van een machtige bureaucratie onder leiding van een nieuwe autocraat. Hij vraagt hierbij ook aandacht voor de veranderingen in de sociale structuur: de wijzigingen in de positie van arbeiders en boeren en het opkomen van geprivilegieerde groepen managers en specialisten. Een apart hoofdstuk is gewijd aan de rol van China en de verhouding van dit land tot de Sowjet-Unie. Een aanbevelenswaardig geschrift van een bij uitstek deskundig auteur.

MORGEN

is vandaag begonnen; futurologische verkenningen; door C. J. F. Böttcher, H. J. de Koster, H. W. Lambers e.a. Alphen aan den Rijn, Samsom, 1967. 128 blz. (Nauta-reeks; no. 12). Ing. f 6,90.

ALS gevolg van de revolutionaire ontwikkeling van natuurwetenschap en techniek, die een beslissende invloed op het karakter van onze samenleving heeft, is er een groeiende belangstelling waar te nemen voor de nieuwe wetenschap van de 'futurolgie', welke zich bezighoudt met de bestudering van vraagstukken inzake de toekomst. De in deze paperback gebundelde voordrachten werden in 1966 aan de Rijksuniversiteit van Leiden gehouden en belichten elk een bepaald aspect van de futurolgie. Het zijn niet meer dan 'verkenningen'. Geen van de bijdragen, voor een deel gebaseerd op Amerikaanse rapporten als die van de Rand Corporation, verliest zich in ongefundeerde speculaties en herhaaldelijk wordt ook de vraag gesteld in hoeverre een wetenschap als de 'futurolgie' mogelijkheden heeft en welke haar grenzen zijn. Prof. C. J. F. Böttcher geeft een algemene inleiding over de te verwachten mogelijkheden op wetenschappelijk en technisch gebied. H. J. de Koster en Prof. H. W. Lambers nemen de economische perspectieven onder de loep. Prof. L. Bosch schrijft over de genetica, Prof. C. A. van Peursen over futurolgie als evaluatie, Prof. R. F. Beerling over sociologische aspecten en Prof. H. J. Heering over ethiek. Herhaaldelijk komt de vraag aan de orde hoe de houding van de mens zal zijn ten opzichte van allerlei nieuwe ontwikkelingen.

P. KRUG

Het Humanistisch Verbond zoekt ten behoeve van het Humanistisch Opleidings Instituut (geestelijke raadslieden en vormingsleiders)

een leidinggevend funktionaris

Vereisten: sociaal pedagogische opleiding of ruime ervaring in deze sector; humanistische gezindheid.

Salarisgrenzen: van f 14.773,56 tot f 20.593,92.

Sollicitatie te richten aan de directeur van het Humanistisch Verbond, Postbus 114 te Utrecht.

ANNONCES

Homofiele man zoekt serieuze vriend. Brieven onder nr. 28 adm. Mens en Wereld.

Jonge invalide vrouw zoekt in omgeving van Amsterdam kamer met **pension**, gelijkvloers. Brieven onder nr. 29 adm. Mens en Wereld.

De Stichting Humanistisch Thuisfront zoekt een

Staffunktionaris

Gedacht wordt aan iemand die gewend is zelfstandig te werken, organisatorische ervaring heeft, kennis van administratie en boekhouden (liefst praktijkdipl.).

Goed met mensen kan omgaan en de Duitse taal redelijk kan schrijven en spreken.

De taak omvat o.m.: secretariaatswerkzaamheden, contact onderhouden met de tehuisleiders inzake exploitatie en onderhoud, correspondentie en controle inzake subsidies en andere inkomsten en alg. bureauwerkzaamheden.

Uitvoerige brieven aan Stichting Humanistisch Thuisfront, Lothariuslaan 70, Bussum.

Geld voor een grote uitgave?

AMRO-Lening

(voorbeeld: f 6000.- lost u af in 18x f 367.81 of 24x f 285.71)

Geld voor nieuwe meubelen?

AMRO-Lening

(voorbeeld: f 3000.- lost u af in 18x f 186.22 of 24x f 145.35)

Geld voor de verhuizing?

AMRO-Lening

(voorbeeld: f 4000.- lost u af in 18x f 248.29 of 24x f 193.80)

Geld voor u:

AMRO-Lening

Elk bedrag tussen f 700.- en f 10.000.-

N.B. 4

Coupon

Wilt u een folder met alle inlichtingen?
Stuur dan deze coupon in een envelop aan:
AMRO Bank, Antwoordnr 441, Amsterdam.

Naam _____

Adres _____

Plaats _____

Plak geen postzegel, die is voor rekening van de
AMSTERDAM-ROTTERDAM BANK

